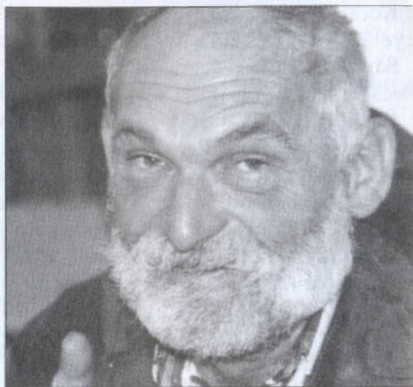

Gyurman Tibor (1946–2006)

Tibi bácsival valamikor 2003 elején találkoztam először, amikor a dabasi Kossuth Zsuzsa Szakiskola igazgatója megbízott az iskolai csillagvizsgáló és csillagász szakkör vezetésével. Egy esős napon találkoztunk a csillagvizsgálóban. Nagyon érdekelte és támogatta a csillagászati szakkör ötletét, amely sajnos nem jutott el a megvalósításig. Vagy félórát beszélgettünk. Ekkor tudtam meg, hogy nem csak az égbolt szépségei iránt érdeklődik, hanem szenvedélyes fotós is. Csillogott a szeme, mint egy kisgyermeknek, miközben beszélt. Később tudtam meg, hogy kitűnő fotós volt. Nem sokkal később ismét összehozott minket a sors. 2003-as MTT-n találkoztunk ismét. Ekkor vettem először részt ilyen rendezvényen. Nem sok embert ismertem, így nagy öröömre szolgált, hogy láthatok egy ismerős arcot.

Szentlélekre Ómassáról gyalog jött fel egy harminc kilós táskával a hátán. Elismeréssel adóztam ennek a teljesítménynek. Még nézni is fárasztó volt azt a táskát. A táska mélyéről előkerült 20x60-as binokliról nem is beszélve, melyet kézben tartva valóban beillett egy kiadós gyúrásnak! Tibi pedig kézben tartva használta. Hátát nekilivetette néhány méretes farönknek, és így tanulmányozta a nyári Tejút csodáit. Ekkorra már tegező viszonyba kerültünk. Nem engedte meg, hogy magázzam, pedig bőven apám lehetett volna. Itt az MTT-n beszélgetve tudtam meg tőle, hogy Egerben végezte főiskolai tanulmányait matematika-fizika szakon. Innen származhatott csillagászati érdeklődése is. A főiskola után Dabasra került, ahol a környező települések iskoláiban tanított. De dolgozott ifjúságvédelmisként, hivatalos pártfogóként is. Mindig az előadások szünetében beszélgettünk, mert az idő nagy részét az előadásótorban töltöttük. Minden érdekelte, ami a csillagászával összefüggött. Nem hiányzott egyik előadásról sem. Sőt, gyakran utazott fel a Polarisba meghallgatni a keddi előadássorozat egy-egy témáját. Sajnos túl sűrűn nem tudtunk találkozni a magánéletben, így fordulhatott elő, hogy legközelebb a 2004-es MTT-n találkoztunk ismét. Megint sokat tudtunk beszélgetni. Nagyon sajnálta, hogy Dabason mégsem indult be a szakkör, pedig ő is tevékeny résztvevője lett volna. Távcsovet nem hozott magával, így szinte minden távcsovet meglátogatott és izgatottan tanulmányozta a műszereket. Hozzám is sokszor odajött, és miközben észlelgettünk, elmesélte, hogy mennyire szereti a természetet. Ekkor nem sejtettem, hogy utoljára beszélgetek vele. Sok más barátommal együtt döbbenet hallottam, hogy idén, január 18-án, hosszú betegség után, hatvan éves korában elhunyt, mély úrt hagyva maga után családjában, barátai-
ban és a csillagok világának csodáiban!

MÓNICH LÁSZLÓ

Egy magyar távcső

Régebben olvastam a felhívást a Meteorban, hogy a szerkesztőség várja a fényképes beszámolókat az amatőrök műszereiről. Gondoltam, én is elküldöm távcsövem fényképét egy kis ismertetővel.

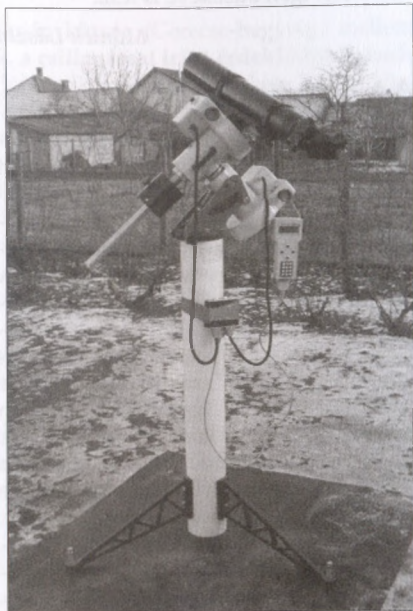
A képen saját műszerem látható. Az a legszebb az egészben, hogy kínai alkatrészeket nem tartalmaz, tudtommal az egész magyar gyártmány, kivéve az optikát.

A lencse orosz, TMB 100/800-as apokromát. Kiváló képalkotású műszer, amihez a tubust Dán András készítette. A lencse is Dán Andrástól származik. Jó áron egy átlagon felüli minőségű távcsövet kaptam tőle. Egy internetes oldalon olvastam, hogy Lőrincz Imre tagtársunk 12,7 magnitúdós kompakt galaxisokat is látott egy ilyen műszerrel. Nekem a legemlékezetesebb az NGC 3077 egy látómezőben az M81–M82 galaxispáros mellett, pedig az csak 10 magnitúdós.

Persze említhetném a Fátyol-ködöt is, meg az Eszkimó-ködöt. Mondjuk ezek sem túl halványak, csak eddig még nem láttam őket a korábbi távcsövemmel. Másik nagy élményem a tavalyi Mars-közelség volt. Több részletet láttam a bolygón, mint a korábbi 120/1000-es távcsövemmel. Színezést még nagyítóval keresve sem lehet találni, még a Vega körül sem. Nemrégiben egy barátom látogatott meg, és miután a Holdat megnézte, azt mondta, hogy ilyen képet még életében nem látott.

Az okulárkihuzat Rózsa Ferenc-féle Crayford. A maga nemében osztályon felüli. Olyan könnyen jár, hogy az olcsó kínai fogasléces kihuzat után újra kellett tanulni a fókuszálást. Nem melleleg pedig ez a kihuzat fel van készítve fókusz-

motor fogadására is. Ez pedig azért jó, mert a Fornax-mechanikához jár alaphoz is egy.

A mechanika Sári Pál-féle Fornax 51. Szerény véleményem szerint az egyik legjobb, amit a piacon lehet kapni. Igaz, hogy a maximális terhelhetőségtől, ami kb. 45 kg, messze vagyok, de akkor is olyan stabilan ül a távcső, hogy rá lehet mondani: atombiztos. A motorjai halkan, gyorsan és pontosan járnak. A Coordinator 2000 (persze ez is magyar fejlesztés) vezérlés kezelése pofonegyszerű. Állítólag a periodikus hibája kevesebb, mint 5 ívmásodperc. Ezt egzaktnak kimérni nem tudtam, de azért valamit csak kitaláltam, hogy teszteljem egy kicsit. Pozicionáltam az α Gem-mel, majd átírányítottam az M57-re. Majd vissza az α Gem-re és vissza az M57-re. Ezt kb. egy tucatszor megcsináltam, és az α Gem a látómező közepén volt minden egyes alkalommal.

Egy ilyen műszer használata nagy élmény, és az a tudat, hogy mindez csupa ügyes, kreatív magyar embereknek köszönhető, igen büszkévé is tesz.

Mönich László

A tunguz-becsapás

Fegyverneken, ahol élek, csupán egyetlen könyvesbolt található. A kirakatban „természetesen” nem található csillagászati könyvek, de szokásom szerint mindig megállok a boltnál, és a minap megakadt a szemem egy könyvön, amely „A tunguzkai tűzgömb” címet viselte. Szerzője Surenda Verma. Mivel nem ismerem a szerzőt, utánanéztem, és megtudtam, hogy ausztrál szakíró, több könyve is megjelent már. Így már nyugodtan megvásároltam a könyvet, gondolván, hogy elmélyítem ismereteimet a tunguzkai eseménnyel kapcsolatban. De nem voltam elég elővigyázatos...

A könyv a tunguzkai eseményt igyekszik bemutatni. Néhány fejezete foglalkozik a Naprendszer égitestjeivel, neves csillagászokkal, valamint a földtörténeti nagy kihalásokkal is.

A harmadik fejezet Edward Emerson Barnardról így ír: „Barnard 1923-ban halt meg – elképesztő mennyiségű felfedezést hagyva az utókorra – bolygók, szatellitok, üstökösök, páros csillagok, világos és sötét csillagködök és csillaghalmazok tették minden idők egyik legsikeresebb, és legnevesebb csillagászává.” Szerény ismereteim szerint Barnard nem fedezett fel bolygót, „csak” holdat. A páros csillagot (kettőscsillag) a világos és sötét csillagködöt (világító és sötét köd) és főleg a szatellitot pedig nem szeretném minősíteni (68. o.). A 75. oldalon megtudtam, hogy „az Oort-felhő fagyáspontja -270°C ”. Már csak a forráspontjára lennék kíváncsi... A továbbiakban csak a kíváncsiság hajtott, hogy milyen sületlenségeket tudnak még írni – sajnos nem

kellett csalódnom. Megtudhatjuk, hogy a tunguzkai robbanást okozó égitest a 110. szélességi foknál lépett a légkörbe (91. o.). Elővettem a Világotlaszt, de nem találtam ilyen szélességi fokot. Talán nem kerestem elég kitartóan?... A negyedik fejezet a Ceres felfedezőjét, Piazzit méltatja, aki „megbízta Jesse Ramsdent, hogy készítsen el egy 1,5 méteres, egyedi tervezésű okulárt.” (98. o.) Ramsden kiváló optikus volt, de az 1,5 méteres okulárt kötve hiszem, hogy elkészítette. Egy újabb érdekesség a 101. oldalról: „A Ceres felfedezése újabb probléma elé állította az asztrológusokat.” Ezt elhiszem, de mi köze ennek a csillagászatához? Majd a 197. oldalon: „1978-ban, a tunguzkai esemény 80. évfordulóján...” Sírnam és nevettem a mű azon részén, amely azt taglalja, hogy milyen katasztrófával járna, ha Földünk összeütközne egy üstökös csóvájával. Folytathatnám a felsorolást, de ehelyett ajánlom ezt a munkát mindenkinek – intő példaként.

Miért nincs a könyvnek szaklektora? Sajnos egyes kiadók felelőtlensége, hozzá nem értése miatt jönnek létre ilyen tudományos környezetszennyezések. Eljön az idő, hogy Kulin Györgyöt asztrológusként mutatják be egyes könyvekben? Bízom benne, hogy nem így lesz, de hasonló könyveket olvasva még ezt se tartom kizártnak.

Gondolkoztam, hogy írok pár sort a Partvonal Kiadónak, de nem tudnék udvarias maradni. Mi történik akkor, ha egy ilyen könyv egy gyerek kezébe kerül, aki éppen ebből próbál csillagászati alapismeretekre szert tenni? Mert én ugyan tudom, hogy a könyv mit akar mondani, de sokan nem tudják, és rosszul tanulják meg ebből a könyvből. Ha még ehhez hozzáveszem, hogy milyen sok a helyesírási hiba ebben a kötetben, végképp nem tudom, hova is tegyem.

Hapek Imre

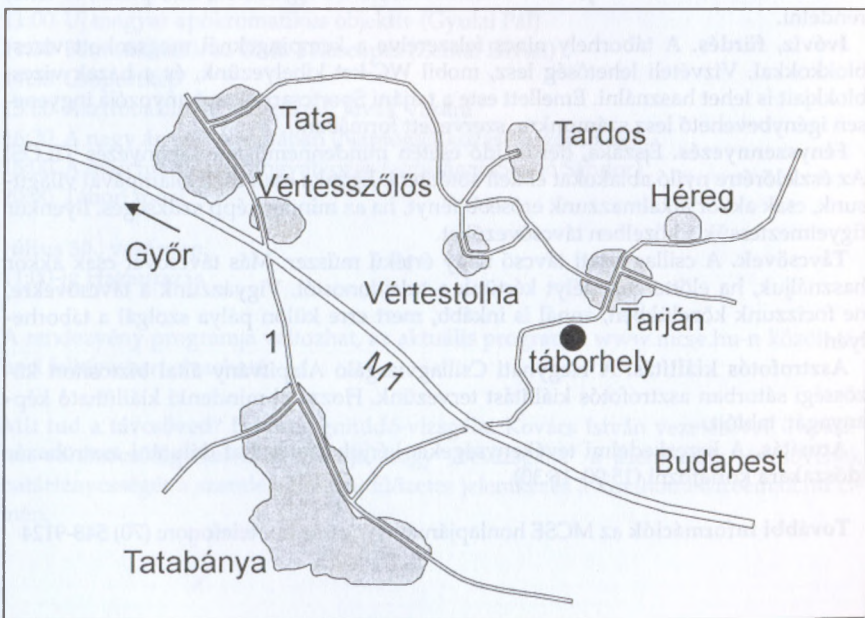
Meteor '06 Távcsöves Találkozó

Tarján, Német Nemzetiségi Tábor, július 27–30.

Hagyományos távcsöves találkozókat a Tarján község (Gerecse-hegység) melletti Német Nemzetiségi Ifjúsági Táborban tartjuk, a csillagászat iránt érdeklődők számára. Az autóval és Volán járatokkal egyaránt jól megközelíthető táborhely Tarján községtől 2 km-re D-re található, a Tatabánya–Tarján műút mellett, kb. 300 m tengerszint feletti magasságban. A helyszín közvetlen zavaró fényektől mentes, óriási területen használhatjuk távcsöveinket. Összesen 67 férőhelyet tudunk biztosítani kőházban, emellett lehetséges a kempingezés is. Az MTT '06 jó alkalmat nyújt a hazai távcsőpark és az amatőrmozgalom fejlődésének megismerésére, a különféle műszerek tesztelésére, összehasonlítására. A rendezvény idei témái: régi és mai távcsőkülönlegességek, űrtávcsövek, technikai újdonságok. (A témajavaslatokat, mint mindig, most is várjuk az mcse@mcse.hu címen.)

A tábori körülmények miatt adódó esetleges kellemetlenségekért kérjük tagjaink megértését, ugyanakkor számítunk helyszíni segítségükre.

Megközelítés. A táborhely a Tatabánya-Tarján műút mellett található, a tatabányai elágazástól 7 km-re, Tarján faluközpontjától kb. 2 km-re. A táborhelyre 400 m-es, jó minőségű bekötőút vezet. Tömegközlekedéssel Tatabánya felől lehet megközelíteni, napi több Volán-járatral (I. a Volán-menetrendben). A táborhelyhez a Lőtér megállóhelyen kell leszállni.

Részvételi díjak. A hosszú hétvége részvételi díjai: kőházban, napi háromszori étkezéssel: 14 000 Ft (tagoknak 11 000 Ft), saját sátorban, napi háromszori étkezéssel: 10 500 Ft (tagoknak 9000 Ft), saját sátorban, étkezés nélkül 2700 Ft (tagoknak 2400 Ft).

Recepció. A tábor bejáratánál folyamatosan működő recepciót üzemeltetünk. Itt lehet bejelentkezni, a részvételi díjakat befizetni és tájékozódni a tábor életével, programjával kapcsolatban.

Szállás és a szálláshelyek elfoglalása/elhagyása. Összesen 67 fő számára tudunk szállást biztosítani kőházban. A főépületben 22 fő számára van hely 3 és 4 ágyas szobákban. Ezenkívül 5 kisebb ház áll rendelkezésünkre, egyenként 9 fő befogadóképességgel (3 db háromágyas szoba házanként), mindegyik épület fürdőszobával van felszerelve. Ágyneműt, hálósákat magunknak kell hoznunk. Figyelem! A kőházi férőhelyeket a jelentkezések sorrendjében töltöttük fel!

A kőházi férőhelyeket legkorábban 27-én 15 órától lehet elfoglalni, és legkésőbb 30-án 11 óráig elhagyni. A sátrakat 27-én 12 órától lehet felverni, a táborhelyet 30-án 11 óráig kell elhagyni.

Egyéb szálláslehetőségek. Tarjánban számos panzió üzemel, melyekben egyénileg lehet szállást foglalni. Bővebb információk: www.tarjan.hu

Étkezési időpontok. Reggeli 9:00, ebéd 14:00, vacsora 19:00.

Észlelőréte. A legjobb kilátás a táborhely É-i nagy rétéjéről nyílik (közvetlenül a házak mellett). Itt javasoljuk a távcsövek felállítását is. Egy központi elosztót tudunk itt elhelyezni, hosszabbítót, további elosztókat mindenki hozzon magával!

Előadások. Az előadásokat a főépület ebédlőjében tartjuk.

Parkolás. Az észlelőréten, a távcsövek mellett is lehet parkolni, azonban éjszaka semmiképp ne zavarjuk a távcsöves munkát felesleges mozgással, fényekkel.

Asztrobüfé. A tábor ideje alatt büfé üzemel, ahol egytálételt, sőt, pizzát is lehet rendelni.

Ivóvíz, fürdés. A táborhely nincs felszerelve a kempingeknél megszokott vizesblokkokkal. Vízvételi lehetőség lesz, mobil WC-eket kihelyezünk, és a házak vizesblokkjait is lehet használni. Emellett este a tarjáni Sportcsarnok zuhanyozója ingyenesen igénybevehető lesz számunkra, szervezett formában.

Fényszennyezés. Éjszaka, derült idő esetén mindennemű fényszennyezés TILOS! Az észlelőrétre nyíló ablakokat el kell sötétíteni. Éjszaka csak észlelőlámpával világítunk, csak akkor alkalmazzunk erősebb fényt, ha az mindenképp szükséges. Ilyenkor figyelmeztessük a közelben távcsövezőket.

Távcsövek. A csillagászati távcső nagy értékű műszer. Más távcsövet csak akkor használjuk, ha előtte engedélyt kértünk a tulajdonostól. Vigyázzunk a távcsövekre, ne focizzunk közelükben, annál is inkább, mert erre külön pálya szolgál a táborhelyen.

Asztrofotós kiállítás. A Hegyháti Csillagvizsgáló Alapítvány által biztosított közösségi sátorban asztrofotós kiállítást tervezünk. Hozza el mindenki kiállítható képanyagát, tablót.

Árusítás. A kereskedelmi tevékenységeket kérjük a szombat délutáni asztrobazár időszakára korlátozni (15:00–16:30).

További információk az MCSE honlapján: www.mcse.hu, telefonon: (70) 548-9124

Programelőzetes

Július 27., csütörtök

Érkezés: 15:00-tól folyamatosan

18:00 TÁBORNITÓ, TÁJÉKOZTATÓK

19:30 Szentlélektől Tarjánig: Az amatőrmozgalom egy éve (Mizser Attila)

20:00 Tábori mozi

Július 28., péntek

10:00 A Schwassmann–Wachmann-üstökös haláltusája (Sárneckzy Krisztián)

11:00 Kisbolygóból üstökös: jelmezbál a kisbolygóövben (Kereszturi Ákos)

15:00 Az ország tetején: távcsövek a Piszkés-tetőn (Csizmadia Szilárd)

15:30 Hatsapágyas távcsőmechanika (Varga Dávid)

16:00 Nyári meteorzáporok (Gyarmati László)

16:30 Észleljük a Holdat! (Jakabfi Tamás)

17:00 Nagy Károly és a bicskei csillagvizsgáló (Horvai Ferenc)

17:30 Csillagászat Komárom megyében: Konkoly Thege Miklós (Bartha Lajos)

18:00 Csillagászat Komárom megyében: a Tatabányai Csillagvizsgáló (Moczik Csaba)

18:30 Csillagászat Komárom megyében: a tatai Posztoczy Károly Csillagvizsgáló

20:00 Tábori mozi

Július 29., szombat

10:00 Távcsöves fórum (levezető: Mizser Attila)

11:00 Új magyar apokromatikus objektív (Gyulai Pál)

11:30 Bemutatkozik az UMa Telescopes (Zentai István)

14:30 Csoportkép

15:00 Asztrobazár – Csillagászati Javak Vására

16:30 A nagy árnyék nyomában (Napfogyatkozás-beszámolók)

18:00 A március 29-i napfogyatkozás tanulságai (Szabó Sándor)

20:00 Tábori mozi

Július 30., vasárnap

11:00-ig Hazautazás

A rendezvény programja változhat, az aktuális program a www.mcse.hu-n közölt tábori felhívásban olvasható.

Mit tud a távcsöved? Határmagnitúdó-vizsgálat Kovács István vezetésével. Tapasztalt változócsillag-észlelőnk vállalja, hogy „bevizsgálja” a jelentkezők távcsövének határfényességét a szentléleki égen. Előzetes jelentkezés a kovihome@freemail.hu címen.

Polaris Csillagvizsgáló

Távcsöves bemutatók a Polaris Csillagvizsgálóban minden kedden, csütörtökön és szombaton 21 órától (Budapest, III. ker., Laborc u. 2/c.), kivéve a táborok időszakát: július 18, 20, 22, 27, 29! A belépődíj felnőtteknek 400 Ft, diákoknak és nyugdíjasoknak 250 Ft. A távcsöves bemutatók MCSE-tagok számára ingyenesek. (A csillagvizsgáló az Óbudai Művelődési Központ Szabadidő Parkjában üzemel.)

Keddenként 18 órától MCSE-klub. Tagfelvétel, távcsöves tanácsadás, jelentkezés nyári táborainkra, egyesületi programok megbeszélése stb.

A csütörtöki ifjúsági csillagászati szakkörünk (15–19 éves korosztály) foglalkozásai szeptemberben indulnak újra!

Szombatonként 21 órától: gyakorlati tanácsadás kezdő távcsőtulajdonosoknak (derült idő esetén!).

A Polaris honlapja (aktuális programokkal):
<http://polaris.mcse.hu>, tel.: (70) 548-9124

GYERMEKCSOPORTOK FIGYELMÉBE

Iskolai- és gyermekcsoportok számára előre egyeztetett időpontban és témában **előadást és távcsöves bemutatót** tartunk a Polaris Csillagvizsgálóban, 400 Ft/fő részvételi díj ellenében. (Napközben Nap-bemutató PST-vel, Herschel-prizmával, este az aktuális látványos függvényében távcsöves bemutató.) A részvétel kísérő tanárok számára díjtalan.

HELYI CSOPORTJAINK PROGRAMJAIBÓL

Baja: A Bácskai Csoport minden pénteken 18 órától éjfélig tartja foglalkozásait a Tóth Kálmán u. 19. sz. alatti csillagvizsgálóban.

Dunaújváros: Péntekenként 16:00–20:00 között összejövetelek a Munkás Művelődési Központban.

Esztergom: A Bajor Ágost Művelődési Ház és Kultúrmozgóban (Bajcsy Zs. u. 4.) minden szerdán 18 órakor találkoznak a tagok.

Győr: Foglalkozások péntekenként, páros héten napnyugtától bemutató a csillagvizsgálóban, páratlan héten szakkör 18:00-tól a Bartók Béla Megyei Művelődési Központban. A csillagvizsgáló címe: Egyetem tér 1.

Hajdúböszörmény: Minden hónap utolsó péntekén 19 órától találkozó a Sillye Gábor Művelődési Központban.

Kaposvár: Kéthetente hétfőnként 18 órától foglalkozások a TIT Dózsa György úti székházának nagytermében.

Kiskun Csoport: Az aktuális havi programok a csoport honlapján: kiskun.mcse.hu, tel.: (20) 973-1484

Kunszentmárton: Összejövetelek minden hónap utolsó szombatján 15 órától a József Attila Könyvtárban (Kossuth L. u. 2.).

Miskolc: A helyi csoport találkozója minden pénteken 19 órától a Dr. Szabó Gyula Csillagvizsgálóban (Dorottya u. 1.).

Paks: Összejövetel minden szerdán 18 órától az ESZI egyik osztálytermében, jó idő esetén az udvaron távcsövezés.

Pécs: A Civil Közösségek Házában (Szent István tér 17.) minden hétfőn 18 órakor találkoznak a helyi MCSE-tagok.

Szeged: Felvilágosítás Székely Péternél, tel.: (62) 544-359, e-mail: pierre@physx.u-szeged.hu

Zalaegerszeg: Felvilágosítás Csizmadia Szilárdnál, tel.: (70) 283-5752

II. Napórás Találkozó

Szeptember 23-án, szombaton újra találkozót szervezünk a napórákat kedvelő barátainknak. A rendezvény helyszíne Tát, a Művelődési Központ. A délelőtti folyamán előadásokat tartunk, majd az ebédet követően kirándulást szervezünk Esztergomba. Jelentkezés és bővebb információk Marton Géza címén: idomester@mcse.hu